

DATOS IDENTIFICATIVOS

Aprendizaxe das ciencias sociais

Materia	Aprendizaxe das ciencias sociais			
Código	P02G110V01601			
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	2c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Didácticas especiais			
Coordinador/a	Moragón Arias, María Pilar			
Profesorado	Constenla Vega, Xose Moragón Arias, María Pilar			
Correo-e	mariapilarmoragon@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Esta materia consiste en ensinar aos futuros Mestres a introducir aos nenos no coñecemento das distintas Ciencias Sociais que compoñen os contidos do *DCB, así como a recoñecer as dificultades de aprendizaxe dos distintos conceptos e nocións relacionados coas Ciencias Sociais na Educación Infantil			

Competencias de titulación

Código	
A1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil
A2	Promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva
A3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos
A4	Fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles
A7	Coñecer as implicacións educativas das tecnoloxías da información e a comunicación e, en particular, da televisión na primeira infancia
A9	Coñecer a organización das escolas de educación infantil e a diversidade de accións que comprende o seu funcionamento. Asumir que o exercicio da función docente debe perfeccionarse e adaptarse aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida
A11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovelos nos estudantes
A12	Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación infantil e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B3	Comunicación oral e escrita
B5	Coñecemento de informática
B6	Capacidade de xestión da información
B7	Resolución de problemas
B8	Toma de decisións
B9	Traballo en equipo
B11	Habilidades nas relacións interpersoais
B12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
B13	Razoamento crítico
B14	Compromiso ético
B15	Aprendizaxe autónoma
B16	Adaptación a novas situacións
B17	Creatividade
B19	Coñecemento doutras culturas e costumes

B21 Motivación pola calidade

B22 Sensibilidade por temas ambientais

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Coñecer os fundamentos do currículo desta etapa	A1 A9 A11 A12	B1 B2 B3 B6 B8 B21 B22
Coñecer as teorías sobre a adquisición e desenvolvemento das aprendizaxes sobre o medio social	A1 A2 A11 A12	B1 B2 B3 B12 B13 B14 B15 B22
Coñecer as estratexias didácticas para desenvolver as nocións espazo-temporais	A1 A2 A3	B1 B2 B3 B5 B7 B8 B9 B12 B13 B14 B19
Adquirir coñecementos sobre a evolución do pensamento, os costumes, as crenzas e os movementos sociais e políticos ao longo da historia	A1 A2 A3 A4	B1 B2 B3 B6 B9 B12 B13 B14 B19
Elaborar propostas didácticas en relación coa aprendizaxe do medio social na Educación Infantil	A1 A2 A3 A12	B1 B2 B3 B5 B7 B8 B9 B11 B12 B13 B14 B17
Promover o interese e o respecto polo medio natural, social e cultural a través de proxectos didácticos adecuados	A1 A2 A3 A12	B1 B2 B3 B5 B7 B8 B9 B11 B12 B13 B14 B17

Fomentar experiencias de iniciación ás tecnoloxías da Información e a Comunicación na aprendizaxe do medio social

A1
A7

B1
B2
B3
B5
B6
B7
B9
B13
B14
B16
B17
B21

Contidos

Tema

1. BLOQUE 1. Desenvolvemento de experiencias educativas e materiais didácticos da área	Elementos para a programación didáctica nas Ciencias Sociais na Educación Infantil Actividades para a Didáctica das Ciencias Sociais en Educación Infantil Elaboración e defensa dunha Unidade Didáctica en Coñecemento do Medio
2. BLOQUE 2. Epistemoloxía e contido da área de Ciencias Sociais	Introdución ás Ciencias Sociais: concepto e trazos que as caracterizan Cales son as Ciencias Sociais? Definicións específicas As Ciencias Sociais na Escola: contidos en Educación Infantil
3. BLOQUE 3. A construción dos conceptos e nocións para o coñecemento do medio social	Desenvolvemento e evolución das nocións espaciais Desenvolvemento e evolución das nocións temporais Tratamento didáctico da obra de arte

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	22.5	22.5	45
Traballos de aula	15	15	30
Traballos tutelados	15	30	45
Titoría en grupo	3	3	6
Presentacións/exposicións	1	4	5
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	4	10	14
Outras	3	2	5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Exposición dos contidos da materia co apoio de material audiovisual e exemplos prácticos
Traballos de aula	Comentarios de textos, debates guiados
Traballos tutelados	Elaboración en grupo dunha Unidade Didáctica da área de Coñecemento do Medio
Titoría en grupo	Resolución de dúbidas e problemas e orientación sobre os conceptos, traballos de aula e traballos tutelados
Presentacións/exposicións	Presentación, defensa e debate por parte do grupo da Unidade Didáctica

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballos de aula	Resolución de dúbidas e problemas que poidan ir xurdindo ao realizar os traballos propostos, así como realizar un seguimento máis personalizado das actividades de aprendizaxe. Orientación sobre a presentación dos resultados do traballo. Isto realizarase mediante sesións presenciais no despacho, dúbidas a través do correo electrónico, etc.
Traballos tutelados	Resolución de dúbidas e problemas que poidan ir xurdindo ao realizar os traballos propostos, así como realizar un seguimento máis personalizado das actividades de aprendizaxe. Orientación sobre a presentación dos resultados do traballo. Isto realizarase mediante sesións presenciais no despacho, dúbidas a través do correo electrónico, etc.
Titoría en grupo	Resolución de dúbidas e problemas que poidan ir xurdindo ao realizar os traballos propostos, así como realizar un seguimento máis personalizado das actividades de aprendizaxe. Orientación sobre a presentación dos resultados do traballo. Isto realizarase mediante sesións presenciais no despacho, dúbidas a través do correo electrónico, etc.

Presentacións/exposicións Resolución de dúbidas e problemas que poidan ir xurdindo ao realizar os traballos propostos, así como realizar un seguimento máis personalizado das actividades de aprendizaxe. Orientación sobre a presentación dos resultados do traballo. Isto realizarase mediante sesións presenciais no despacho, dúbidas a través do correo electrónico, etc.

Avaliación		
	Descrición	Cualificación
Traballos de aula	Comentarios de texto participación en debates, propostas...	5
Traballos tutelados	Realización en grupo da Unidade Didáctica seleccionada	10
Presentacións/exposicións	Presentación e defensa da Unidade Didáctica seleccionada	10
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	Unha proba teórica sobre os conceptos básicos e contidos do *temario	70
Outras	Asistencia e participación activa nas actividades do aula	5

Outros comentarios sobre a Avaliación

Para aprobar a materia na primeira convocatoria (abril-maio), o alumnado que asista regularmente a clase deberá superar unha proba teórica sobre os conceptos básicos e os contidos do temario (exame final), así como realizar os traballos de aula e tutelados propostos. En caso de non asistir e non realizar as actividades, faranse no exame final (oficial), na segunda convocatoria (xullo) ou nas convocatorias extraordinarias. As notas das actividades das clases B, e a nota da Unidade Didáctica, no caso de que se realizaron na aula, conservaranse na segunda convocatoria (xullo) e nas convocatorias extraordinarias. Quen non as tiver realizado, deberá facelas para superar a materia.

Bibliografía. Fontes de información

BIBLIOGRAFÍA BÁSICA

TREPAT, C. y COMES, P. (2000): *El tiempo y el espacio en la Didáctica de las Ciencias Sociales*. Barcelona, Graò.

HERNÁNDEZ CARDONA, F.X. (2002): *Didáctica de las Ciencias Sociales, Geografía e Historia*. Barcelona, Graò.

DOMÍNGUEZ GARRIDO, M.C. (2004): *Didáctica de las Ciencias Sociales*. Madrid, Pearson Educación.

GARCÍA RUIZ, A.L. (2003): *El conocimiento del medio y su enseñanza práctica en la Educación Primaria*. Granada, Nativola.

- AINSENBURG, B. y ALDEROQUI, S. (comps.) (1998): *Didáctica de las Ciencias Sociales, II. Teorías con prácticas*. Buenos Aires, Paidós.

- ÁLVAREZ ORELLANA, M.F. y RUBIO SOTÉS, F. (1996): *El conocimiento del medio y los paisajes humanizados*, en *III Jornadas de Didáctica de la Geografía*, Madrid, A.G.E., pp. 219-226.

L'imaginaire spatial à l'école - ARANDA HERNANDO, A.M. (2003): *Didáctica del conocimiento de medio social y cultural en educación infantil*. Madrid, Síntesis.

- ÁVILA RUIZ, R.M. (2001): *Historia del Arte, enseñanza y profesores*. Sevilla, Díada.

- BASSEDAS, E. y otros (2002): *Aprender y enseñar en Educación Infantil*. Barcelona, Graò.

- BEANE, J.A. (2005): *La integración del currículo. El diseño del núcleo de la educación democrática*. Madrid, Morata.

- BENEJAM, P. y otros (2000): *La justificación y la argumentación en la enseñanza de las Ciencias Sociales*, en *Iber. Didáctica de las Ciencias Sociales, Geografía e Historia*, Barcelona, Graò Educación, nº 28, abril, pp. 57-68.

- CALAF, R. (1996): *La enseñanza de la Historia del Arte: entre la borrosidad y la realidad posible*, en *Iber. Didáctica de las Ciencias Sociales, Geografía e Historia*, Barcelona, Graò Educación, nº 8, abril, pp. 17-24.

- CAMILLONI, A.W. de y LEVINAS, M.L. (1995): *Pensar, descubrir y aprender. Propuesta didáctica y actividades para las Ciencias Sociales*. Buenos Aires, Aique.

- CASTORINA, J.A. y LENZI, A.M. (comps.) (2000): *La formación de los conocimientos sociales en los niños. Investigaciones psicológicas y perspectivas educativas*. Barcelona, Gedisa.

- CUENCA, J.M. y DOMÍNGUEZ, C. (2000): *Un planteamiento socio-histórico para educación infantil*, en *Iber. Didáctica de las Ciencias Sociales, Geografía e Historia*, Barcelona, Graò Educación, nº 23 enero, pp. 113-123.

- DEBESSE-ARVISSET, M.L. (1983): *El entorno en la escuela: una revolución pedagógica*. Barcelona, Fontanella.
- EQUIP COSSETÀNIA (1996): *El tiempo histórico: ejemplo de un tratamiento procedimental*, en *Íber. Didáctica de las Ciencias Sociales, Geografía e Historia*, Barcelona, Graò Educación, nº 8, abril, pp. 121-135.
- FERNÁNDEZ VALENCIA, A. (1994): *La pintura como fuente histórica e instrumento didáctico*, en *Íber. Didáctica de las Ciencias Sociales, Geografía e Historia*, Barcelona, Graò Educación, nº 1, julio, pp. 83-88.
- FRIERA SUÁREZ, F. (1995): *Didáctica de las Ciencias Sociales. Geografía e Historia*. Madrid, Ediciones de la Torre.
- GARCÍA HOZ, V. (1996): *Enseñanzas sociales en educación intermedia*. Madrid, RIALP.
- GARCÍA RUIZ, A.L. (1996): *Criterios didácticos para la observación y comprensión del paisaje*, en *III Jornadas de Didáctica de la Geografía*, Madrid, A.G.E., pp. 287-294.
- GÓMEZ RODRÍGUEZ, A.E. y NÚÑEZ GALIANO, M.P. (coords.) (2006): *Formar para investigar, investigar para formar en didáctica de las ciencias sociales*. Málaga, Asociación Universitaria del Profesorado de Didáctica de las Ciencias Sociales.
- GONZÁLEZ, M. de los A. y POLO HERRADOR, M.A. (1994): *Los departamentos de Educación y Acción Cultural en los museos*, en *Íber. Didáctica de las Ciencias Sociales, Geografía e Historia*, Barcelona, Graò Educación, nº 2, octubre, pp. 7-28.
- HANNOUN, H. (1972): *El niño conquista el medio*. Buenos Aires, Kapelusz.
- HOLLOWAY, G.E.E. (1982): *Concepción del espacio en el niño según Piaget*. Barcelona, Paidós.
- LICERAS RUIZ, A. (1997): *Dificultades en el aprendizaje de las Ciencias Sociales. Una perspectiva psicodidáctica*. Granada, Grupo Editorial Universitario.
- LUQUE, A. y otros (2000): *Educación la tolerancia (una propuesta de trabajo)*. Sevilla, Díada.
- LLOPIS, C. (1986): *Las Ciencias Sociales en el aula*. Madrid, Narcea.
- MARRÓN GAITE, M.J. (1996): *Los juegos de simulación*, en *Didáctica Geográfica* (2ª época), Burgos, nº 1, pp. 45-56.
- OCHAÍTA ALDERETE, E. y HUERTAS, J.A. (1989): *Desarrollo y aprendizaje del conocimiento espacial: aportaciones para la enseñanza del espacio geográfico*, en *Boletín de la Asociación de Geógrafos Españoles*, Madrid, nº 8 (2ª época), pp. 10-20.
- PIAGET, J. (1984): *La representación del mundo en el niño*. Madrid, Morata.
- PIÑEIRO PELETEIRO, R. y MELÓN ARIAS, M.C. (1998): *La formación geográfica en la educación infantil y primaria*, en *ÍBER. Didáctica de las Ciencias Sociales, Geografía e Historia*, nº 16, pp. 75-82.
- RODRÍGUEZ LESTEGÁS, F. (1985): *Sobre la evolución de algunos conceptos geográficos en el niño (etapa preescolar)*, en *IX Coloquio de Geografía*, Murcia, A.G.E., t. 1, s.p.
- RODRÍGUEZ LESTEGÁS, F. (1995): *Didáctica de las Ciencias Sociales na Educación Infantil*. Vigo, Ir Indo.
- SÁNCHEZ OGALLAR, A. (1996): *Los procedimientos en el área de conocimiento del medio*, en *III Jornadas de Didáctica de la Geografía*, Madrid, A.G.E., pp. 141-154.
- SANCHO, C. y VILLACAMPA, J. (1998): *Ciencias Sociales, Tecnología y Ciencias Experimentales: una apuesta por la multidisciplinariedad*, en *Íber. Didáctica de las Ciencias Sociales, Geografía e Historia*, Barcelona, Graò Educación, nº 15, enero, pp. 101-112.
- TRAVÉ GONZÁLEZ, G. (1998): *La investigación en Didáctica de las Ciencias Sociales: Perspectivas y aportaciones desde la enseñanza y el aprendizaje de las nociones económicas*. Huelva, Universidad.
- ZABALZA, M. (1987): *Didáctica de la Educación Infantil*. Madrid, Narcea.

Recomendaciones